

La mobilització de persones per exigir responsabilitat social a les empreses transnacionals és un pas bàsic per a què canviïn les seves polítiques socials i mediambientals.

la revista Setem

Número 15
Estiu 2008

Reportatge:

**Empreses transnacionals:
Responsabilitat ja!**

En primera persona:

**Luis Novoa: "No deixeu
que destrueixin els països
del Sud en nom vostre"**

Mou-te!:

Juga Net 2008:

Gràcies pel vostre suport!

**Mou-te
i canviarem
el món**

902 012 838
www.setem.cat

2 EDITORIAL

3 REPORTATGE SETEM
Empreses transnacionals:
Responsabilitat ja!5 EN PRIMERA PERSONA
Luis Fernando Novoa Garzón
Membre de la Xarxa de Brasil sobre
Institucions Financeres Multilaterals i
afectat pel projecte de construcció
d'una presa hidroelèctrica al Brasil

MOU-TE!

Butlletí de campanyes i activitats

7 UNA VOLTA AL MÓN
EN 90 DIES

8 LA CAPSA DELS VENTS

9 VEUS DEL SUD
Juan Pablo Orrego
Ecòleg, etnòleg, músic i coordinador
de l'ONG Ecosistemas i de les campanyes
Patagonia Sin Represas i Patagonia
Rios Vivos10 VEUS DEL NORD
Annie Yumi Joh
Responsable de la *Campanya Finances
Ètiques de SETEM*11 ENS EN FEM RESSÒ
Lectura, música, cinema...

A propòsit de SETEM

SETEM és una federació d'ONG de solidaritat internacional nascuda el 1988 que centra el seu treball independent en conscienciar la nostra societat de les desigualtats Nord-Sud, denunciar les seves causes i promoure transformacions socials, individuals i col·lectives per aconseguir un món més just i solidari.

Els nostres camps d'actuació són:

- > La sensibilització i la formació a través de cursos, viatges, tallers, publicacions i campanyes.
- > La promoció d'alternatives, principalment de Comerç Just, per mitjà de campanyes, programes especialitzats i venda de productes.
- > La solidaritat amb organitzacions del Sud mitjançant intercanvis i activitats de cooperació.

SETEM forma part de la Coordinadora d'ONG per al Desenvolupament d'Espanya, de la Coordinadora Estatal de Comerç Just, de l'Associació del Segell de Productes de Comerç Just i de l'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa. A més, lidera a Espanya la *Campanya Roba Neta*, el Programa *El bon cafè és bo per a tothom* i la *Campanya Finances Ètiques*.

Editorial

Des del 1944, les institucions que van néixer de l'acord de Bretton Woods s'han esforçat per aconseguir dos grans objectius: el primer, evitar que els joves Estats nascuts de la descolonització, i que engrossien les files de l'aleshores anomenat Tercer Món, caiguessin en la temptació d'incorporar-se a l'òrbita socialista. El segon va ser, i continua sent-ho, fomentar les condicions òptimes per continuar espoliant els recursos naturals i humans de les antigues colònies, un cop aconseguida la mal anomenada independència.

Per assolir el primer objectiu no van dubtar en recolzar amb mitjans econòmics governs de nul·la legitimitat democràtica a Xile, Indonèsia o Turquia. Per aconseguir el segon, l'aparell ideològic neoliberal ha proposat un model de "desenvolupament" basat en l'atracció de la inversió estrangera i en la captació de divises a través de l'exportació. Aquest model dibuixa una "divisió internacional del treball" en la qual els països empobrits són la fàbrica que proporciona mà d'obra barata i matèries primeres per produir béns que consumiran aquells que els puguin pagar. Firms com Monsanto, Bayer o Syngenta introdueixen productes d'imprevisibles conseqüències ecològiques i devastadores conseqüències socials, jugant un paper clau en l'endeutament de la pagesia familiar i la seva expulsió cap als suburbis de les grans ciutats per cercar feines assalariades.

El nombre de persones desposseïdes de terres és una font inesgotable de mà d'obra en la indústria global. Si hi ha treballadors i treballadores disposats a realitzar jornades de 16 hores per salaris inferiors als 80 euros mensuals al sud-est asiàtic és perquè l'alternativa és la més absoluta misèria.

Pensar que aquest "desenvolupament" és l'inici d'un camí cap a la societat del benestar és un error que parteix de premisses equivocades. Les empreses transnacionals no inverteixen en un país per millorar les condicions de vida de la seva ciutadania, sinó per aconseguir beneficis, aplicant, si cal, estratègies violentes. De l'estratègia antisindical de conegudíssimes firmes de l'agroindústria, neixen les denúncies relacionades amb el finançament d'assassinats de sindicalistes a Colòmbia. Degut a la prioritització dels indicadors financers sobre la dignitat de les persones, una de les majors empreses extractives de capital espanyol té al seu haver diversos litigis oberts per vulnerar els drets de poblacions indígenes a Bolívia. Pel suport de les grans transnacionals a règims totalitaris, sindicalistes de factories de roba esportiva de la Xina pateixen agressions en el marc d'una duríssima repressió...

Mentrestant, Coca-Cola va presentar al 2006 uns beneficis de més de 700 milions de dòlars, Inditex es converteix en la firma de moda més important del planeta i rep un efectiu net de 8.196 milions d'euros per les seves vendes, Puma obté un benefici net superior als 500 milions d'euros al 2007, Repsol incrementa els seus beneficis en un 36% en el primer trimestre de 2008 amb uns guanys de 1.212 milions de dòlars...

la revista setem

EDITA: SETEM | CONSELL DE REDACCIÓ: Nina González, David Díaz de Quijano, Jordi Pons, Marta Solano | COORDINACIÓ: Marta Solano | EDICIÓ I REDACCIÓ: Miquel Borràs i Domènec Cano (ComCom, sctl), Marta Isabel González, Sergi Torner | DISSENY ORIGINAL: Diego Areso | DISSENY I MAQUETACIÓ: Gisela Almerich (ComCom, sctl) | IMPRESSIÓ: Serafi Indústria Gràfica Publicitària SA | DIPÒSIT LEGAL M-35469-2004
Impresa en paper reciclat

I tu, què en penses? La teva col·laboració ens ajuda a millorar, les teves suggerències ens ajuden a avançar: A SETEM totes les opinions compten. Per què no la teva? Mou-te i escriu-nos!
setem@setem.org

EMPRESSES TRANSNACIONALS: RESPONSABILITAT JA!

D'algun temps ençà les grans multinacionals inverteixen en publicitat corporativa per fer-nos creure que es preocupen d'allò més en la protecció del medi ambient i de la societat i que defensen i fomenten un món més just. Però malgrat aquestes campanyes publicitàries, moltes multinacionals, algunes d'elles espanyoles, han estat declarades culpables pel Tribunal Permanent dels Pobles (TPP) de Lima per fer exactament el contrari.

Pels fills dels teus fills" (Endesa), "Inventem el futur" (Repsol), "Creem confiança" (Unión Fenosa). Aquests són alguns dels eslògans que algunes empreses transnacionals fan servir per publicitar allò que elles consideren la seva Responsabilitat Social Corporativa (RSC). Es tracta d'una nova forma de gestionar l'empresa, d'una eina de màrqueting o d'una cortina de fum? Els moviments socials, tant del Sud com del Nord, ho tenim clar: denunciem que les multinacionals proven d'ocultar els greus impactes socials i ambientals que cometem amb algunes de les seves activitats ordinàries.

Quan pensem en la RSC no podem obviar que, per damunt de tot, estem parlant d'empreses. Les empreses són corporacions que tenen un únic i principal objectiu: la maximització dels beneficis. Milton Friedman, guanyador del premi Nobel d'Economia i un dels economistes amb més prestigi del món, es fa la pregunta següent: "Hauria de gastar els diners l'accionariat en conceptes que consideri socialment responsables, però que no pugui vincular amb les seves finalitats últimes?". Segons Friedman, només existeix un cas en el qual la RSC pot ser tolerada: "Quan no és sincera i els valors socials i ambientals es converteixen en un mitjà per maximitzar la riquesa dels accionistes".

Davant la RSC, què fem les ONG?

A l'article *La Responsabilitat Social Corporativa (RSC), oportunitat o trampa per a la coopera-*

ció?, Jesús Carrión Rabasco i David Llistar, membres de l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG), analitzen com els moviments socials han d'entendre i treballar amb la RSC. "Quin sentit té que aconseguim fons per ajudar a construir un pou que extregui aigua potable a l'Equador si l'aigua extreta ha estat contaminada per l'empresa que ens dóna els fons per fer aquest projecte? Serveix per a què l'empresa inclogui en la seva memòria social que col·labora amb nosaltres per causes justes, i s'aprofiti de la nostra imatge per

'El Tribunal permanent que moltes persones puguin denunciar abusos'

amagar la violació dels drets elementals bàsics de la població equatoriana que pateix la contaminació."

Carrión i Llistar proposen que prenguem consciència que l'apropament a les empreses genera oportunitats però també riscos importants, que hem d'aprendre a valorar. Col·laborar amb certes empreses pot generar desequilibris enlloc d'ajudar a reduir-los: "Les ONGD hem de ser conscients de les amistats que escollim en aquest ball, perquè, tal com diuen les àvies: digues-me amb qui vas i et diré qui ets".

Algunes de les empreses que estan liderant al nostre Estat la RSC estan cometent un gran nombre de delictes contra els Drets Humans i el medi ambient, violacions greus que afecten a qüestions que no tenen valoració econòmica possible i que estan generant pèrdues irreversibles per a les generacions actuals i futures: pèrdues de vides humanes, violació dels Drets Humans i de les comunitats indígenes, destrucció de la biodiversitat, afectació en el canvi climàtic...

La lluita per desemmascarar les transnacionals és enormement asimètrica, per la diferència en els nivells de poder, diners i influència, tot i que tenim molts exemples de campanyes que denuncien l'impacte de les transnacionals al Sud, que fan arribar la seva veu i mica en mica van fent efecte. Alguns exemples són *Repsol mata, La IR-Responsabilitat Social Corporativa d'Unión Fenosa, la Campanya Roba Neta, o Exigeix Responsabilitat al BBVA i al Santander*; aquestes dues últimes, impulsades per SETEM.

El Tribunal Permanent dels Pobles

Una de les iniciatives dutes a terme per moviments socials de tot el món ha estat el Tribunal Permanent dels Pobles (TPP), celebrat a Lima del 13 al 16 de maig d'aquest any. Simbòlicament, han declarat a les multinacionals i a les institucions polítiques, que els donen cobertura,

Mecanismes de pressió

Les empreses transnacionals utilitzen diversos mecanismes de pressió per a què els Estats i les polítiques públiques els beneficiïn al màxim:

1. Amenaça de desinversió o deslocalització, provocant polítiques públiques contràries a drets socials, econòmics, culturals i de protecció del medi ambient.
2. *Lobbies*. Grups de poder, sovint professionals, per persuadir alts funcionaris per a què governin, legislin o jutgin a favor d'interessos corporatius. A Brussel·les existeixen més de 15.000 *lobbistes* treballant per a empreses europees, amb la missió d'influir en les decisions de la UE.
3. Portes giratòries. Persones influents que passen de l'esfera privada a la pública i a la inversa. Així, les empreses guanyen influència en l'interior dels Estats o en institucions internacionals, com el FMI o el Banc Mundial.
4. Corrupció. Sovint només surt a la llum la part corrompuda (càrrecs públics) i no la corruptora (empreses).
5. Finançament de governs, partits i campanyes electorals i/o condonacions de deutes. Bancs i empreses veuran retornar aquests favors en forma de licitacions, lleis, contractes públics...

Font: Llistar, David. *Taxonomia dels impactes i violacions habituals de les transnacionals a la perifèria*.

A: *Teoria i Eines per a la Defensa dels Drets Econòmics, Socials i Culturals*. Observatori del Deute en la Globalització (ODG). Febrer del 2006.

reportatge setem

>>> culpables de violar Drets Humans i d'espolar els recursos naturals i la salut del planeta.

Aquest tribunal, que ha assolit la seva 35a edició, va néixer al 1979 i el seu objectiu és fer visibles i clarificar, en termes de dret, les violacions massives de drets fonamentals de la humanitat que no troben reconeixement ni respostes institucionals. En l'edició de Lima, el Tribunal s'ha fet coincidir amb la Cimera dels Pobles Enlazando Alternativas 3.

Aquests dos esdeveniments de la societat civil s'alçaren com a una alternativa a la Cimera de Caps d'Estat i de Govern de la Unió Europea i d'Amèrica Llatina i el Carib, que es va celebrar també a la capital peruana durant les mateixes dates. La coincidència no és casual. Així és com volien fer-se veure davant els representants polítics que imposen des de fa alguns lustres la globalització neoliberal.

Victor Maeso, coordinador de la *Campanya Finances Ètiques* de SETEM Catalunya, va participar-hi per presentar el cas del Banc

Santander, acusat d'invertir en un macroprojecte hidroelèctric amb greus impactes socials i ambientals a l'Amazònia. Maeso especifica que el TPP "no emet una sentència acusatòria per a cada empresa, sinó que fa una acusació genèrica amb moltes reflexions de fons. No sols sobre les actuacions de les transnacionals, també acusa a tota la xarxa de complicitats que tenen, començant per la UE, els Estats, institucions econòmiques internacionals..."

Maeso destaca la importància del TPP "com a espai de trobada", en el qual es dona l'oportunitat a moltes persones "d'anar a un lloc on se les escolta i on poden denunciar els abusos dels que són víctimes". Per a Maeso és tremendament valuós el fet que "diferents organitzacions d'Amèrica i d'Europa s'hagin conegut i s'hagin posat en contacte per treballar en xarxa". Però la utilitat del TPP, malgrat no pugui imposar sancions efectives, va encara més enllà: "Traurem profit del veredict com a eina política i de pressió". D'altra banda, tal i com espe-

FOTO: MARTIN MANTXO. ECOLOGISTES EN ACCIÓ

cifica Maeso, la resolució del Tribunal s'enviarà a "tota una llista d'organismes estatals i internacionals, com la Comissió Europea i l'Organització de les Nacions Unides".

De fet, en la sentència de la seva 35a edició, el TPP resol "demanar al Consell de Drets Humans de les Nacions Unides que designi un Relator Especial per a què presenti un informe a l'Assemblea General que contingui la proposta d'encunyar el concepte de deute il·legítim, ecològic i històric, així com la qualificació de les violacions de drets econòmics, socials i culturals en contra de les persones i dels pobles, per part de governs, institucions financeres i corporacions multinacionals, havent-se de constituir per a tal efecte en un Tribunal Internacional per al judici dels crims econòmics i ambientals".

El TPP responsabilitza tot un sistema econòmic, la globalització neoliberal, que beneficia exponencialment als grans capitals i que s'ha construït braç a braç entre empresaris, financers i especuladors, d'un costat, i responsables polítics, de l'altre. Tot i així, la sentència del TPP s'ha redactat després d'analitzar denúncies d'abusos concrets i molt ben documentats, identificant amb nom i cognoms els culpables, la majoria transnacionals. I fa una afirmació molt eloqüent: "El que ha impressionat particularment a aquest Tribunal és la recurrència sistemàtica al menyspreu a la vida i a la dignitat de les persones i les comunitats, ja sigui de dones o infants, camperols, pescadors o treballadors de la indústria".

Enllaços d'interès

Finances Ètiques
www.finanzaseticas.org
 Enlazando Alternativas
www.enlazandoalternativas.org
 Observatori del Deute en la Globalització
www.odg.cat
 Qui deu a qui?
www.quideuqui.org
 Radio Mundo Real
www.radiomundoreal.fm

Transnacionals espanyoles sancionades

- **Repsol YPF.** Violacions als Drets Humans, impactes socials i culturals a pobles indígenes, contaminació del medi ambient i de fonts d'aigua, frau fiscal, pèrdua de biodiversitat i desforestació a l'Argentina, Bolívia i l'Equador.

- **Telefónica / Telecom Itàlia.** Acusades d'imposar el poder corporatiu a la sobirania de Bolívia, oferir un servei deficient i deure més de 100 milions de dòlars a l'Estat bolivià.

- **Unión Fenosa.** Greus violacions de Drets Humans, laborals i sindicals i greus impactes ambientals i socials comesos a Colòmbia, Guatemala, Mèxic i Nicaragua. A més incompleix l'obligació d'universalitzar el servei elèctric.

- **Aguas de Barcelona (subsidiària de Suez).** Subministra aigua a Saltillo (Mèxic) sense condicions de potabilitat, a preus exorbitants i sense complir els compromisos d'extensió de les xarxes de serveis. Sobreexplotació dels aqüífers de la ciutat.

- **FCC y Veolia (França).** Incompleixen la universalització del servei d'aigua, sanejament i gestió de residus al Carib Colombià, no han complert els compromisos d'ampliació i restauració de xarxes ni els acords tarifaris i facturen serveis en zones en què no els proporciona.

- **Banco Santander.** Corresponsable d'un ingent deute ecològic i social i d'afectar la salut de la població. Són efectes que causarà la construcció de quatre preses i una hidrovia, amb finançament d'aquest banc, al Riu Madeira (Brasil i Bolívia), que suposarà l'expulsió de 5.000 famílies, sense terra ni cap mena de compensació.

- **BBVA.** Acumula acusacions: compra de voluntats polítiques, blanqueig de diners del narcotràfic, polítiques antisindicals, congelació de comptes bancaris a grups considerats *subversius*, finançament de projectes de fabricació de bombes de raïm, saqueig de l'erari públic, cobrament d'alts interessos a compte dels Estats, finançament de projectes destructius del medi ambient, incompliment de la Constitució del Perú en no respectar les reserves indígenes.

Luis Fernando Novoa Garzón

Membre de la Xarxa de Brasil sobre Institucions Financeres Multilaterals i afectat pel projecte de construcció d'una presa hidroelèctrica al Brasil.

Després de dedicar la seva vida a denunciar la liberalització econòmica i la privatització dels serveis públics, Luis Novoa s'ha vist ara afectat en primera persona pel macroprojecte de construcció d'una presa hidroelèctrica al Riu Madeira, amb finançament del Banc Santander. Ho ha denunciat al Tribunal Permanent dels Pobles i en l'última Junta d'Accionistes del Banc Santander, celebrada al juny. "Els accionistes no poden acceptar una rendibilitat que costi la desgràcia de les comunitats locals i la imprudència amb la regió amazònica".

'No deixeu que destrueixin els països del Sud en nom vostre'

Quin és l'impacte del projecte Madeira?

El projecte denominat "Complex hidroelèctric del Riu Madeira" consisteix en la construcció de quatre preses en aquest riu, el segon més cabalós de l'Amazònia brasilera. Provocarà el desplaçament forçat de les comunitats indígenes de la zona i s'inundaran grans extensions de bosc d'alt valor ecològic, amb la conseqüent pèrdua de l'ecosistema i la vida tradicional que conté.

Com t'afecta?

M'afecta en dos sentits diferents. En primer lloc, m'afecta a mi i a la meua família com a residents a la ciutat de Porto Velho, propera al projecte. Serem a tan sols 7km de la primera central i rebrem el gros dels impactes ambientals i socials, com la mort de peixos, aigua contaminada amb mercuri o una terrible epidèmia de malària, ja anunciada per especialistes. En segon lloc, m'afecta com a brasiler i ciutadà d'un altre món és possible, perquè aquest projecte significa una intervenció depredadora a l'Amazònia, que conté uns recursos naturals excepcionals, una memòria col·lectiva i una tecnologia sociocultural molt sofisticada dels pobles indígenes i riberencs, de convivència i

equilibri amb la natura. El Complex Madeira vol inaugurar un nou cicle de grans projectes a la regió, ara sota el control directe de capital internacional, com ja es pot veure pel control de Suez a Jirau (la segona central) i el rol protagonista del Santander a Santo Antonio.

En quina fase es troba el projecte?

L'any passat el projecte va obtenir la Llicència Prèvia, però va ser de forma irregular: Les regles del joc, és a dir, les normatives ambientals i sectorials, van haver de ser refetes i ajustades a les necessitats dels inversors privats. Fins i tot l'òrgan certificador va ser intervingut i va canviar de direcció per a què la llicència fos expedida en el temps reivindicat pel sector privat. Ara les pressions es repeteixen per a què sigui emesa la llicència d'instal·lació que permet l'inici de les obres. El Consorci MESA SA, que va guanyar el projecte de Santo Antonio, en què té presència el Banc Santander, vol produir energia el més aviat possible perquè el Govern li va autoritzar vendre amb un "preu lliure" tota l'energia que produeixi abans del 2012. El Consorci va emetre un avís de retirada a les famílies que viuen a l'àrea on s'iniciarien les obres, amb la data límit del 30 d'agost. >>>

en primera persona

>>> Què li diríeu a un client o a un accionista del Banc Santander?

Que ell no té la necessitat de ser irresponsable solament perquè el Banc o les *autoritats* del seu país ho siguin. Que accedeixi a informació seriosa i veraç sobre els resultats de les inversions i que utilitzi la seva capacitat decisòria autònoma per impedir o revertir tals processos. Butxaques plenes no poden costar ulls i oïdes tancades. Un banc viu de la vida econòmica d'una col·lectivitat, guanya amb la circulació dels seus recursos, per tant deu un respecte a la seva integritat. Necessita demostrar un compromís social i ambiental. Serà en la confrontació dels resultats, amb l'exposició dels conflictes i danys i amb l'exercici de noves pràctiques, que es podran indicar nous camins sense impactes negatius.

Creus que existeixen alternatives sostenibles al model energètic actual del Brasil?

Existeixen alternatives a curt termini de menys impacte, com la repotenciació de les centrals més antigues i l'aplicació de programes d'eficiència energètica, que seria equivalent al que es produiria amb el projecte del Riu Madeira. Abans de res, és la pròpia necessitat d'expansió de la generació elèctrica del país la que precisa ser avaluada per la població. Quin tipus d'expansió i per a qui? En aquest cas són els sectors exportadors de *commodities* els que demanen més energia per ampliar la seva escala de producció i d'esgotament de matèries primeres per al mercat extern. Més energia per aprofundir en la primarització de l'economia brasilera o més energia per a la dinamització del mercat intern amb justícia social i ambiental? A partir d'aquí sí que es pot discutir com obtenir energia, quin és

FOTO: LUCIA ORTIZ

el model de producció i de consum que volem.

Creus que des del Nord podem fer una pressió política efectiva?

La pressió de la societat civil dels països del Nord és imprescindible. Al Nord estan les empreses, les institucions financeres internacionals, la lògica del mercat que dona empenta a projectes com el del Riu Madeira. Qui vol ser còmplice de la nostra destrucció a curt termini i de la seva pròpia destrucció a llarg termini? Aleshores, que no facin servir recursos públics dels Estats o de la Unió Europea per a l'expansió dels seus negocis. La solidaritat internacional és essencial. Les lluites dels moviments socials a Chiapas, Bolívia o Brasil sempre compta-

ran amb el suport internacional per a què no siguin esborrades del mapa per les forces repressives. Ara cal intensificar aquesta coordinació i concentrar-nos en processos clau al Nord i al Sud. Projectes com el del Riu Madeira han de ser blancs prioritaris d'aquesta articulació de solidaritat internacional.

Alçant la veu en la Junta d'Accionistes del Banc Santander

Luis Novoa va portar la veu dels milers d'afectats per la construcció de la presa de Santo Antonio a la Junta d'Accionistes del Banc Santander, que va tenir lloc el passat mes de juny. Junament amb ell, hi van participar Annie Yumi Joh, responsable de Campanyes de SETEM Madrid i de la *Campanya Finances Ètiques* a la Federació SETEM, Víctor Maeso, Coordinador de Finances Ètiques de SETEM Catalunya i Tica Font, vicepresidenta de Justícia i Pau. Les intervencions van centrar la seva atenció en explicar els impactes del projecte, demostrar les irregularitats en la concessió de llicències per a la construcció de les primeres preses i en l'elaboració d'informes d'impacte ambiental. Novoa, a més, va transmetre al banc la urgència d'actuar ràpidament, davant la imminència de l'expulsió de les primeres 30 famílies per construir la presa. En el torn de rèpliques, el president del Santander, Emilio Botín, es va dirigir als quatre activistes com a "senyors ecologistes". Es va comprometre a donar suport a aquesta causa, o almenys a estudiar-la en profunditat.

Novoa explicant a Madrid el controvertit projecte que finança el Santander

Manifestació d'indígenes afectats pel projecte que finança el Santander

SETEM CATALUNYA

Ciclistes que van sortir al carrer a Barcelona per exigir Roba Neta en els JJOO

Butlletí de
campanyes
i activitats

Mou-te!
Setem

'Juga Net 2008' tanca la campanya amb un gran èxit de participació

Amb motiu dels Jocs Olímpics de Pequín, les entitats de tot el món que s'han organitzat sota la campanya internacional *Juga Net 2008* han aprofitat fins a l'últim moment per realitzar actes reivindicatius perquè ni el Comitè Olímpic Internacional (COI) ni els comitès olímpics estatals han pres compromisos clars -si bé s'ha de precisar que el Comitè Olímpic Espanyol (COE) ha inclòs en la seva Carta Olímpica compromisos sobre Drets Humans- que desterrin l'explotació laboral i la violació de drets bàsics dels treballadors i treballadores en la fabricació de roba i equipament esportiu que es comercialitzen amb llicència olímpica. Així ho indica l'últim informe de *Juga Net 2008*, titulat *Salvant Obstacles*, que certifica com continua havent-hi molts treballadors i treballadores que continuen sent objecte d'una pressió enorme per satisfer quotes de producció. Treballen hores extres sense que es comptabilitzin ni es remunerin i en indrets perillosos i insalubres, pateixen assetjament verbal i no se'ls proporciona assistència mèdica ni cap altra mena d'assegurança social.

Malgrat les oïdes sordes del COI i de les grans marques transnacionals, que no han parat d'engrossir les seves milionàries xifres de beneficis

mentre la gent que fabrica els seus productes continua explotada en la misèria, la campanya *Juga Net 2008* ha estat tot un èxit en mobilització social. Tant és així que el COE va acabar per acceptar una reunió que va tenir lloc el 2 d'abril amb representants de *Juga Net 2008* i ara es manté un contacte estable.

Les accions de reivindicació i denúncia per exigir que es respectin els drets laborals i la dignitat de les persones treballadores han donat la volta al planeta diversos cops. Un exemple molt gràfic ha estat l'acció *Passa la flama!*, que l'1 de maig va fer arribar a Pequín una flama virtual després de recórrer els milers de quilòmetres que separen Amsterdam de la capital xinesa via telèfon mòbil i correu electrònic. Els activistes de la campanya *Juga Net 2008* van lliurar el 10 de juny a Jacques Rogge, President del COI, les més de 12.000 signatures recollides a 89 països per exigir condicions laborals dignes per a les persones que treballen fabricant articles esportius per als Jocs Olímpics de Pequín 2008. Val a dir que Espanya va ser el segon país que més adhesions va registrar (unes 1.500). Només Àustria va superar les xifres d'Espanya (unes 2.000 adhesions). A nivell local, són in comptables les accions que *Juga Net 2008* ha organitzat per tot

el món, com les *Olimpiades Juga Net 2008* que s'han celebrat a Navarra a finals de juny. Un altre acte que ha tingut lloc en les mateixes dates, a Barcelona, ha estat la *Bicicletada contra els abusos de les transnacionals de roba esportiva*, que va ser un èxit de participació. Les i els ciclistes van fer una marxa festiva i reivindicativa que va recórrer el centre de la ciutat i que es va aturar davant els locals d'algunes de les marques que més responsabilitat tenen en els abusos a la classe treballadora del Sud, com Adidas, Nike, Puma o Decathlon, d'entre altres.

En definitiva, i tot i que l'actitud irresponsable i reincident del COI i demés comitès olímpics, així com de les grans marques transnacionals -hi va haver denúncies i mobilitzacions similars amb motiu d'Atenes 2004-, *Juga Net 2008* ha estat un èxit en capacitat d'investigació, denúncia i mobilització social. S'han enfortit xarxes internacionals d'activisme social que continuaran actives; abans, durant i després de la cita de Pequín. Es podrà dir alt i clar en els Jocs Olímpics de Londres 2012 que la roba amb llicència olímpica és Roba Neta? Sens dubte, milers i milers de persones de tot el món seguiran lluitant per a què sigui així.

Camps de Solidaritat de SETEM: vacances que transformen

Aquest estiu més de 380 persones viatjaran a països del Sud, mitjançant els Camps de Solidaritat que organitza SETEM, per viure, entendre i compartir les necessitats i inquietuds que afronten les dones i homes dels països empobrits. La relació directa amb els homes i dones del Sud originarà en les persones que viatgen una nova forma de veure el món, una altra forma de plantejar-se el present i el futur. Aquelles persones que aquest estiu no hagin pogut viatjar però desitgin participar en la propera edició de Camps de Solidaritat poden posar-se en contacte amb el seu SETEM més proper.

Més informació:

www.setem.org

Associació SETEM	Participants	Nombre de camps	Destinació
Andalusia	36	9	5 països d'Amèrica i Àsia
Amarante (Galícia)	14	4	3 països d'Amèrica i Àfrica
Aragó	27	7	5 països d'Amèrica i Àfrica
Catalunya	193	26	15 països d'Amèrica, Àfrica i Àsia
Hego Haizea (País Basc)	22	5	4 països d'Amèrica
Madrid	88	13	110 països d'Amèrica, Àfrica i Àsia

Xerrades a Galícia del Moviment dels Afectats per Preses

Acció de carrer per difondre la poca responsabilitat d'alguns projectes que finança el Santander

AMARANTE SETEM

Joceli Andreoli, membre de l'organització brasilera Movimento dos Atingidos por Barragens (MAB) [en català, Moviment dels Afectats per Preses] va viatjar fins a Galícia a finals del mes d'abril, convidat per Amarante SETEM, per participar en quatre xerrades que es van organitzar a diferents ciutats gallegues.

Andrioli va transmetre a la societat gallega el controvertit projecte de construir quatre preses al riu Madeira, que travessa l'Amazònia brasilera i boliviana. En concret, el projecte, finançat en gran part pel Banc Santander, preveu construir dues preses a l'Estat brasiler de Rondônia i dues més a Bolívia, a més d'altres preses menors que permetran la navegabilitat per transportar minerals, soja i canya de sucre de grans transnacionals. Andrioli va explicar com aquest projecte malmetrà sobre manera l'ecosistema del riu i de la selva i com afectarà a més de 5.000 famílies de la zona, que es poden veure obligades a desplaçar-se de les seves terres.

A més de participar en aquests col·loquis,

Andrioli va ser present al seminari de Finances Ètiques *Els secrets de les inversions bancàries*, que es va desenvolupar a la Facultat de Ciències Polítiques de Santiago de Compostel·la del 28 al 30 d'abril. El seminari, en què també hi participà Arcadi Oliveres, d'entre altres persones, es va organitzar en base a tres eixos temàtics: *Denúncia de la banca convencional*, *Alternatives i Experiències a Galícia*. En relació al primer d'aquests eixos, el projecte del riu Madeira va tornar a ser protagonista. I és que precisament dos dies abans del seminari es van organitzar accions de carrer davant quatre oficines del Banc Santander, a Vigo, Pontevedra, Santiago de Compostel·la i Ourense. Les mobilitzacions van tenir molt bona acollida, aconseguint que es recollissin un gran nombre de signatures per exigir responsabilitat a aquest banc i que Amarante SETEM sumará a les que fins ara han reunit SETEM Madrid, SETEM Catalunya i SETEM Hego Haizea.

Joceli Andreoli impartint una conferència a Santiago de Compostel·la

AMARANTE SETEM

Protagonista: El Salvador

El Comitè d'El Salvador de SETEM Catalunya va organitzar la Setmana Salvadorenca, del 2 al 6 de juny, a Barcelona. Un dels objectius que han cobert amb escreix ha estat apropar la realitat d'un dels països més petits d'Amèrica a la societat catalana. El salvadorenc és un poble marcat per la pobresa, l'explotació i l'emigració de gran part de la població tot cercant unes millors condicions de vida. Entre els actes celebrats s'hi pot destacar l'exposició fotogràfica *Les Dones a El Salvador* i un col·loqui amb Martí Boneta, historiador especialitzat en el país centreamericà, a més d'altres manifestacions festives i culturals. Diversos membres del Comitè d'El Salvador van explicar les experiències que van viure als Camps de Solidaritat amb les comunitats indígenes del país que els van acollir.

Per la seva banda, el Comitè d'El Salvador de Madrid va organitzar el 20 de juny un nou Video Fòrum SETEM, en el qual es va projectar i comentar la pel·lícula *Voces Inocentes*, dirigida al 2004 per Luis Mandoki i que explica una història basada en la infància viscuda pel guionista Oscar Torres, sobre la difícil vida dels nens i nenes a El Salvador, especialment durant la dècada dels 80, quan milers eren obligats a lluitar en la guerra.

Primer Congrés Basc de Comerç Just

El Palau Kursaal de Sant Sebastià acollirà els dies 14 i 15 d'octubre el Primer Congrés Basc de Comerç Just, en el qual hi participaran, d'entre altres organitzacions, set ONG de Comerç Just (CJ) del País Basc: SETEM Hego Haizea, que coordina l'esdeveniment, Càritas Guipúzcoa, Intermón Oxfam, Kidenda, Medicus Mundi Àlava, Mercadeco i Solidaridad Internacional.

Aquest congrés és la culminació d'un llarg procés de reflexió que ha tingut des d'un principi l'objectiu de donar propostes d'acció consensuades per potenciar i millorar el CJ. Tot aquest procés es pot resumir en tres fases ben diferenciades. En la primera: es va realitzar una investigació sobre el

grau d'implantació del Comerç Just entre les consumidores i els consumidors del País Basc. A través d'aquest anàlisi s'ha pogut concloure que el perfil mitjà dels consumidors respon a persones que prenen les seves decisions de compra en base al preu, l'accessibilitat dels productes i la qualitat. A més, s'ha percebut que els hàbits i pautes de consum estan embolicats en una aurèola de desconfiança, motivada per la manca d'informació.

En la segona fase es van fer diversos fòrums, organitzats a través de tres tallers, per donar cos a un debat que culminarà al Congrés de Sant Sebastià, en el qual es vol obtenir conclusions

consensuades i operatives per promoure el CJ al País Basc.

Per últim, aquesta tercera fase, que és el propi Congrés Basc de CJ. El seu objectiu és construir al País Basc una estratègia coordinada de promoció del CJ, en la qual hi participin entitats del Nord i del Sud i que impliqui agents socials, culturals, econòmics i polítics. En definitiva, es cerca que tots aquests agents treballin en favor d'aquesta estratègia dins dels seus àmbits d'acció mitjançant unes relacions equitatives entre homes i dones i sota principis de respecte als drets humans i a un model econòmic sostenible.

SETEM Catalunya crea el grup d'Educació per al Desenvolupament

Amb la intenció de reflexionar sobre el que fem en la nostra ONG des d'una perspectiva educativa, SETEM Catalunya acaba de crear un grup d'Educació per al Desenvolupament, tot i que la feina en aquest àmbit ja va començar fa quatre anys, quan es va crear el departament de Recursos de Sensibilització amb la intenció d'oferir exposicions, tallers, xerrades... a escoles, instituts i associacions.

Aquest grup de treball i de debat està format per persones voluntàries de l'entitat que pertanyen al sector de l'educació i estan vinculades al món

de la solidaritat i la cooperació. Els objectius del grup són reflexionar al voltant de l'educació i col·laborar amb l'elaboració de materials pedagògics, tal com està succeint amb la guia francobrasileira *Comprendre per actuar*, dirigida al professorat i a dinamitzadors. Aquesta guia conté una part teòrica i fitxes didàctiques sobre el comerç internacional, el Consum Responsable o el Comerç Just. El grup està actualitzant i adaptant els continguts al context català. Està previst que es presenti la guia al juny de l'any vinent.

Un dels espectacles de sensibilització de SETEM Catalunya

SETEM CATALUNYA

Exigeix responsabilitat al Santander

Clients després de cancel·lar els seus comptes en un banc que finança projectes controvertits

SETEM CATALUNYA

En les últimes setmanes, SETEM ha realitzat un bon nombre d'accions per denunciar les activitats il·lícites que finança el Banc Santander, i convidar als seus clients i accionistes a exercir el seu poder per a que aquesta entitat deixi de donar suport a projectes i actuacions perjudicials des del punt de vista mediambiental i social.

Una de les accions més impactants i que més ressò ha tingut en els mitjans de comunicació va ser el sorteig de tres paquets de mil accions del Santander, que va organitzar SETEM Madrid davant la Borsa madrilenya, el 19 de juny. Davant el reclam de *Regalem Accions del Santander*, un nombrós grup de persones van assistir a aquest sorteig especial que també va servir per sensibilitzar sobre el consum responsable de productes bancaris. Un dels protagonistes del sorteig va ser Luis Novoa, membre de la Xarxa de Brasil sobre Institucions Financeres Multilaterals i afectat pel projecte Riu Madeira. Aquest projecte consisteix en la construcció de quatre preses hidroelèctriques, amb greus conseqüències: obligarà als habitants de la zona al desplaçament forçós i malmetrà seriosament l'ecosistema en què es troba aquest gran riu amazònic.

Destaquem que tot just després d'aquest acte de carrer els representants de SETEM i de la *Campanya Finances Ètiques* van poder contactar amb directors del banc, després d'intentar-ho infructuosament durant diversos mesos.

Un mes abans, el 16 de maig, SETEM Catalunya va organitzar una altra acció de protesta a Barcelona, davant d'una cèntrica oficina del Santander. En aquest acte, uns clients van comunicar al banc la seva decisió de cancel·lar els seus dipòsits per considerar que les inversions de l'entitat estan en contra dels seus principis. A la porta, una comitiva va celebrar la decisió -confeti en mà- en sortir del banc els ja exclients. Allà es va llegir un manifest en el qual s'acusava al Santander de no complir la seva pròpia política de Responsabilitat Social Corporativa i d'invertir en projectes controvertits. Per últim, el dia 21 de juny, representants de SETEM i Justícia i Pau, junta-

ment amb Luis Novoa, van intervenir a la Junta d'Accionistes del Banc Santander, gràcies a la cessió d'uns 30.000 títols per part de centenars d'accionistes preocupats per l'actitud i el suport del banc a aquesta mena de projectes. Després d'escoltar-los, Emilio Botín, president del Banc Santander, es va comprometre a prendre mesures i establir un contacte directe amb aquests moviments civils. El temps dirà si el Banc Santander complirà, o si, pel contrari, tornarà a traïr la seva pròpia paraula. Per si de cas, ara són conscients que moltes persones estaran atentes a les seves actuacions.

SETEM MADRID

Sorteig 'd'accions' del Santander davant la Borsa de Madrid

Manifestació al Brasil contra la construcció de preses

ELS NOSTRES SOCIS I SÒCIES

MARC AGRAMUNT MAYA

El Marc ha estat una de les persones voluntàries que ha impulsat el naixement de la **nova Delegació de Barcelona** de SETEM: un espai de generació d'idees i propostes d'un grup de persones voluntàries inquietes i amb ganes de canviar les regles de joc d'aquest món.

Enginyer de professió i nascut a Olot, va conèixer SETEM a partir de la seva participació en un camp de solidaritat al Marroc, a l'estiu de l'any 2006. Des de llavors ha participat en accions de carrer de diverses campanyes, com la de *Roba Neta*.

"No podem esperar canviar el món d'un dia per l'altre. Com a voluntari, has de fixar-te un compromís i aportar el teu granet de sorra perquè dia a dia l'associació evolucioni i els objectius que perseguim siguin cada cop menys utòpics".

Tu també pots apuntar-te a canviar el món!

Girant el full tu decideixes. Gràcies per unir-te a SETEM!

Consumeixes o et consumeixen?

La Fundació Chandra ha posat en marxa a través del lloc web Canal Solidari una original iniciativa pensada per aconsellar de forma pràctica i senzilla a totes aquelles persones que volen deixar de consumir de forma compulsiva i, sovint, irresponsable. Es tracta del bloc '¿Consumes o te consumeixen? Ideas para consumir menos y mejor!', on s'hi han estat publicant consells diaris que animaven a consumir d'una manera més respectuosa i responsable durant les dues setmanes anteriors al 15 de març, Dia Internacional del Consum. Però el fet que en menys de 3 mesos i mig hagi rebut 14.200 visites ha provocat que aquest bloc es mantingui actualitzat. Així, des del mes de setembre es reactiva amb nous consells i més sorpreses.

Aquest *site* compta des del seu origen amb la participació d'una dotzena d'ONG, entre les quals s'hi

troba SETEM, que ha publicat *posts* sobre la *Campanya Roba Neta* i les Finances Ètiques. Però al llarg del temps s'han anat sumant altres organitzacions i blocs (bloggers). I és que a més dels consells i idees que proposen les entitats participants, al bloc s'hi poden trobar enllaços, lectures, vídeos, fotos i informació sobre molts temes: com evitar aliments transgènics, com comprar roba amb sentit crític, com treballar en una oficina més verda, com funciona una cooperativa de consum, com fer servir la bici amb salut o com practicar un turisme més responsable, d'entre moltes altres coses.

Més informació:
www.setem.org
www.consumesoteconsumen.blogspot.com

Primera Setmana de la Moda a l'Aragó

En el marc de la *Campanya Roba Neta (CRN)*, SETEM Aragó realitza juntament amb l'Associació Modalena (Dissenyadors de Moda Emergent i Ètica de Saragossa) la macroactivitat anomenada *1 Setmana de la Moda*, que serà del 10 al 16 de novembre al Centre Cultural Universitat i al Pavelló d'Esports de Saragossa.

En aquestencontre hi trobarem:

- Concurs de Disseny amb inspiració social i innovadora per a la Contrapassarel·la.
- Taula Rodona amb la presència d'empreses aragoneses del sector, Modalena i SETEM. Es parlarà sobre Responsabilitat Social Corporativa i Compra Pública Ètica.
- Projecció dels curtmetratges finalistes del concurs de Creació Audiovisual de SETEM Aragó.
- Exposició de la *CRN 'Nuestra moda trae tela'*
- Espai de troc tèxtil.
- Tallers de reciclatge i transformació de roba de segona mà.
- Desfilada de moda: participativa, un punt de trobada però també de reflexió i de crítica envers el model de consum actual.

SETEM Aragó us convida a tots i totes a participar en aquest esdeveniment únic a Saragossa!

Mou-te!

Butlletí de campanyes i activitats. La teva col·laboració ens ajuda a millorar; les teves suggerències ens ajuden a avançar. A SETEM comptem totes les opinions. Per què no la teva?

Mou-te i escriu-nos!
setem@setem.org

Gràcies per unir-te a SETEM!

Dades personals

NOM I COGNOMS

ADREÇA

CODI POSTAL

POBLACIÓ

TELEFON

NIF/TARGETA DE RESIDÈNCIA

E-MAIL

Vull ser soci/sòcia de SETEM amb una quota de:

30 EUROS 45 EUROS 60 EUROS ALTRES

QUOTA MENSUAL QUOTA TRIMESTRAL

QUOTA MÍNIMA MENSUAL: 10 EUROS

Pagament per domiciliació

Les teves dades personals s'incorporaran al fitxer automatitzat de SETEM amb la finalitat de mantenir-te informat/da sobre les nostres activitats. Aquestes dades són confidencials i d'ús exclusiu de SETEM. Pots accedir, rectificar o cancel·lar aquestes dades enviant un escrit a SETEM, Bisbe Laguarda, 4, 08001 Barcelona. Si no desitges formar part del fitxer marca la següent casella amb una X. Gràcies

No vull ser incorporat/da al fitxer automatitzat de SETEM

Domiciliació bancària

Distingits Srs.: els prego que fins a nou avis atenguin els rebuts presents per SETEM amb càrrec al meu compte/llibreta.

BANCA/GAIXA

TITULAR

ADREÇA OFICINA

CODI POSTAL

POBLACIÓ

ENTITAT

OFICINA

DC

COMpte

DATA

SIGNATURA DEL TITULAR

Vull rebre més informació sobre el Comerç Just

Retalla i envia aquesta butlleta a:

SETEM Catalunya
Bisbe Laguarda, 4
08001 Barcelona
catalunya@setem.org

SETEM és una organització declarada d'utilitat pública (9/7/99).

Les aportacions desgraven un 25% en la Declaració de la Renda

Una volta al món

en noranta dies

'Ja n'hi ha prou de morts per l'agronegoci!'

Camperols i camperoles de tot el món van aprofitar el Dia Internacional de la Lluita Camperola, que se celebra cada any el 17 d'abril, per llançar aquest clam en un moment en què la fam protagonitza revoltes a mig món per l'augment del preu dels aliments. Agricultors de tots els continents van sortir al carrer per donar suport a les mobilitzacions de Via Campesina, acusant les empreses transnacionals d'exercir un control creixent sobre l'agricultura i la distribució dels aliments a través de la liberalització del comerç, la imposició de noves tecnologies i l'apropiació de llavors, terres, aigua... Moltes d'elles acaparen aliments amb finalitats especulatives i s'apoderen de grans extensions de terres per convertir-les en monocultius d'agrocombustibles, desviant co-

lites a les refineries i condemnant a morir de gana a milions de persones. Aquests monocultius signifiquen el creixement dels mals que pateix el Sud des de fa anys: pobresa, gana, migracions, destrucció d'ecosistemes, violència, mort, agrotòxics, contaminació i un llarg i macabre etcètera. La pàgesia ho té clar: les transnacionals de l'agronegoci fan mal a la humanitat i al planeta. Així, cada dia es reforça la lluita per la sobirania Alimentària així com l'aliança entre agricultors i consumidors a favor d'una relació directa, allunyada d'especuladors, d'agrotòxics i de transgènics.

SETEM Madrid ja es va adherir al 2007 al *Manifest contra els Transgènics* promogut per Amics de la Terra, COAG, Ecologistes en Acció i Greenpeace. Però a més, en altres indrets d'Espanya hi ha hagut marxes de protesta. A Pamplona, SETEM Nafarroa va participar junt amb Enginyeria Sense Fronteres en diverses activitats emmarcades en la Setmana Solidària de la Universitat Pública de Navarra. Allà van muntar un estand d'informació i denúncia i van llegir un manifest de suport a la petita pàgesia i a la producció local d'aliments. A Barcelona hi va haver una marxa festiva que va finalitzar protestant davant el Departament d'Agricultura de la Generalitat per la seva política a favor de conreus experimentals i transgènics i la

FOTO: ENGINYERIA SENSE FRONTERES NAVARRA

importació de soja transgènica. La marxa es va detenir davant la seu de la multinacional Syngenta per protestar per l'assassinat d'un militant brasiler de Via Campesina a mans d'una milícia de 40 pistolers. Els sicaris van disparar a boca de canó a un grup de camperols que van acampar en unes terres de Syngenta, a l'Estat de Paraná, Brasil, per denunciar que allà s'hi conreaven cultius il·legals de llavors transgèniques de blat i blat de moro. Sis treballadors més van resultar greument ferits i una dona, Izabel de Souza, va ser colpejada fins que la deixaren en coma.

Més informació:

www.viacampesina.org
www.greenpeace.org/espana
[/campaigns/transgenicos](http://campaigns/transgenicos)

Repartiment de plantes de tomàquets ecològics a Pamplona

FOTO: ENGINYERIA SENSE FRONTERES NAVARRA

Acció contra els EPA

Un nodrit grup d'organitzacions civils es va citar el dia 27 de maig davant la seu del Consell Europeu, a Brussel·les, per protestar contra els Acords d'Associació Econòmica (EPA, segons les seves sigles en anglès) que la Unió Europea està tractant d'imposar als països ACP (Àfrica, Carib i Pacífic). Es va escollir aquesta data per coincidir amb la reunió del Consell d'Assumptes i de Relacions Exteriors (GAERC), que se celebra en aquesta seu. Convé recordar que la UE vol imposar reciprocitat amb els EPA en les relacions comercials, imposant el lliure mercat en tot tipus de productes, serveis i explotació de recursos naturals, inclosa l'aigua, sense deixar de subsidiar els seus agricultors i grans terratinents. Molts actors comercials africans i d'altres països, sobretot productors, sindicats, empreses, parlamentaris i la societat civil en general, han posat el crit al cel perquè saben que els EPA suposaran una estocada mortal a les seves economies. Molts d'ells han refusat les pretensions de la Comissió Europea, però aquesta intenta imposar-les pressionant país a país per a què firmen acords bilaterals, sota l'amenaça d'encarir els aranzels europeus a productes d'aquests països i reduir l'ajuda al desenvolupament.

La Ronda de Doha agreujarà la crisi alimentària

Amb motiu de la Conferència sobre Seguretat Alimentària de la FAO (Organització de Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació), celebrada els dies 4 i 5 de juny a Roma, més de 240 ONG -entre les quals s'hi trobava SETEM-, organitzacions agràries, sindicats i moviments socials de 50 països, impulsats per la xarxa *El nostre món no està en venda*, van enviar una carta al Director General de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), Pascal Lamy, en contra de la seva tesi, en la que sosté que la Ronda de Doha aportarà "la solució a la crisi alimentària". Les organitzacions firmants espanyoles han remès aquest mateix text a la ministra de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, Elena Espinosa, i al ministre d'Indústria, Turisme i Comerç, Miguel Sebastián.

Els signants consideren que la Ronda de Doha agreujarà la crisi volatilitzant encara més els preus dels aliments, incrementant la dependència envers les importacions per part dels països en desenvolupament i reforçant el poder de l'agronegoci multinacional en els mercats. I és que la Ronda de Doha no abordarà el canvi

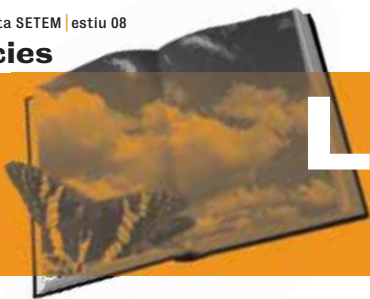
climàtic, l'esgotament dels recursos naturals, la quadruplicació del preu del petroli, l'absència de competència en el mercat mundial de productes bàsics, l'especulació financera ni l'expansió accelerada de la producció d'agrocombustibles.

Moltes d'aquestes organitzacions consideren insultant que es presenti com a solució l'increment de les mesures que han portat al planeta i a la humanitat a la situació actual. Per tot plegat, s'exigeix la no liberalització del comerç, ni a l'OMC ni en d'altres organitzacions bilaterals o regionals.

Però a més, les entitats han proposat diverses solucions, com retornar als governs i a les comunitats aquelles eines que permetin construir sistemes alimentaris, agropecuaris i comercials resistents i sobirans, i que han estat arrabassades per la desregulació econòmica.

Més informació:

www.ourworldisnotforsale.org

La capsa dels vents

BONES NOTÍCIES

Gran avanç contra les bombes de dispersió

Més de 100 països, d'entre els quals s'hi troba Espanya, van aprovar, el 28 de maig a Dublín, un tractat internacional que prohibeix de forma categòrica la fabricació, ús, possessió i venda de bombes de dispersió o *cluster*.

En total van ser 109 els països que van donar vida a aquest tractat, que s'haurà de firmar pels Estats al desembre, a Oslo. Malgrat el gran avanç que aquest pacte suposa cal destacar l'oposició dels països que en són els majors productors i usuaris, per la qual cosa les continuaran fabricant, venent i fent servir tot i que a partir d'ara hauran de fer front a una gran pressió internacional. Parlem dels EUA, Rússia, Xina, Israel, Índia o Pakistan, que ni tan sols han participat en les negociacions. Iraq, Afganistan, Laos, Txetxènia o el Líban són només alguns dels països que més pateixen les conseqüències d'aquestes bombes, llançades majoritàriament pels EUA, Rússia, Israel i el Regne Unit -aquest últim és firmant del tractat de Dublín-.

Es tracta d'unes bombes que en arribar a una certa alçada deixen caure centenars d'explosius de múltiples menes. A més del fet que és impossible controlar on explotaran -en algunes ocasions fins i tot s'han bom-

FOTO: KAOS EN LA RED

bardejat àrees urbanes amb elles-, moltes no exploten totalment quan són llançades, quedant latents gran part dels seus explosius durant molt de temps. Algunes d'aquestes bombes especialment macabres dispersen explosius amb formes cridaneres, com pilotes o llanxes de refresc, pensats per atreure la canalla.

Un dels centenars d'explosius que contenen les bombes *cluster*

NO ENS SURTEN ELS COMPTES... DE LES TRANSNACIONALS

Les transnacionals escamotegen al fisc dels països empobrits uns 160.000 milions de dòlars a l'any, molt més dels 40.000 i 60.000 milions de dòlars que calen per finançar els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

L'Amèrica Llatina i el Carib perden cada any uns 50.000 milions de dòlars per evasió d'impostos de transnacionals, segons Christian Aid, qui senyala que amb aquests diners cada dia es podria salvar a la regió la vida de 300 nens i nenes menors de 5 anys.

L'antiga empresa estatal d'hidrocarburs boliviana YPFB va aportar a l'Estat 1.709 milions de dòlars entre 1992 i 1996. En ser privatitzada, les transnacionals que es van fer amb les seves activitats, com Repsol YPF, van aportar a l'Estat bolivià 627 milions de dòlars entre 1997 i 2001.

Repartiment de poder a Kenya

El Govern i l'oposició de Kenya han acordat compartir el poder per posar fi a la crisi social i política que ha dividit el país des de les últimes eleccions i que ha causat prop d'un miler de morts i centenars de milers de desplaçats. Els conflictes van sorgir arran de les eleccions del 27 de desembre, en les que el president Mwai Kibaki va sortir reelegit com

a cap d'Estat, però l'oposició, liderada per Ray Odinga, del Moviment Democràtic Taronja (ODM) i alçada pels observadors internacionals, va acusar Kibaki de cometre un frau massiu. Els seguidors d'Odinga van sortir al carrer i va esclatar el conflicte, que no va trigar en convertir-se en una persecució ètnica. Els luos, ètnia a la que pertany Odinga, es van llançar a la caça dels kikuii, l'ètnia de Kibaki, i

aquests van respondre amb la mateixa moneda. L'acord de coalició entre Govern i oposició, promogut pel kenyà i exsecretari general de Nacions Unides, Kofi Annan, ha aconseguit aturar les agressions. Segons el pacte, l'ODM escollirà al primer ministre, que podrà coordinar i supervisar les funcions del Govern.

ENS PREGUNTEM PER QUÈ

Augmenta la venda d'armes abans d'aprovar-se la nova llei

El Congrés dels Diputats va aprovar al mes de desembre la Llei de Comerç d'Armes, una fita llargament reivindicada per organitzacions com Amnistia Internacional, Fundació per la Pau, Greenpeace o Intermón Oxfam, d'entre altres. Amb tot, el retard en la presa d'aquesta decisió fa que avui coneguem dades desfasades en relació a les limitacions de l'actual Llei sobre el control del comerç exterior de material de defensa i de doble ús, que obliga el Govern a aplicar els criteris del Codi de Conducta de la Unió Europea, que no permeten transferències d'armes a països en conflicte o on es violen els Drets Humans, i a proporcionar informació puntual i detallada sobre el material que s'exporta i a quines destinacions. Si això es

compleix, potser no hi hagi en el futur el decalatge actual de dades.

És que a principis de juny es van fer públiques les dades de les vendes d'aquest sector en el primer semestre de 2007, anteriors a la nova llei. En aquell període, les exportacions de material militar van sumar 674,8 milions d'euros, un 54,6% més que en el mateix lapse del 2006, any que va marcar el rècord històric de venda d'armes *made in Spain*. El Govern al·lega que bona part del creixement s'explica pel lliurament d'una fragata F-310 a Noruega i per l'exportació de part d'un submarí a Malàisia. Ambdues partides van sumar una facturació que supera els 408 milions d'euros.

Quant a la destinació d'aquestes armes, el 59,5%

de les exportacions espanyoles en el primer semestre del 2007 van ser rebudes per membres de l'OTAN. De la resta, els principals clients van ser Brasil, Colòmbia, Veneçuela i Marroc. I una dada força significativa: en aquell semestre, el govern va concedir 392 llicències per vendre armes per valor de 1.521 milions d'euros, que supera amb escreix el que es va exportar en realitat. Per això, sembla que moltes operacions s'haurien d'haver executat en el semestre següent, just abans d'aprovar-se la Llei de Comerç d'Armes actual. En definitiva, s'haurà d'esperar alguns mesos per saber què es va vendre, quant i a qui just abans que l'actual llei, molt més restrictiva, veïés la llum al Congrés.

Veus del Sud

Juan Pablo Orrego

Ecòleg, etnòleg, músic i coordinador de l'ONG Ecosistemas i de les campanyes *Patagonia Sin Represas* i *Patagonia Ríos Vivos*

'L'energia, les aigües, l'educació, la sanitat... no haurien de ser mai negoci'

Impetuós torrent d'idees, utopies factibles i reivindicacions apuntalades en la documentació més exhaustiva, l'ecòleg Orrego va ser baixista, compositor i cantant del grup de culte xilè *Los Blops*, que van arreglar i interpretar temes com *El derecho a vivir en paz*, d'un "amic íntim", Víctor Jara, el gran cantautor torturat i assassinat pels genocides de Pinochet. Després del cop militar, Orrego es va exiliar al Canadà, via l'Equador, on va descobrir "els indígenes, el seu art, la seva música, la seva cosmovisió, la seva gran cultura". Al Canadà va estudiar ecologia i etnologia i va fer una tesi a Mèxic vivint amb els indígenes *huicholes*. Amb el règim militar a punt de finalitzar, va retornar definitivament a Xile. Orrego explica així l'enrenou de la seva biografia: "Si tu deixes que la vida sigui màgica, és màgica".

Com vas entrar en la lluita contra les preses?

D'ençà d'una col·laboració amb uns estatunidencs que van fer un documental de turisme d'aventura a l'Alt Biobío, al 1990. Ens van informar del projecte d'Endesa de construir set preses que destruirien el Biobío, que era l'ecosistema més ric de Xile i la llar de diverses comunitats pehuentxes. Va ser una batalla que va durar 12 anys i el primer gran conflicte ètnic i ambiental de Xile. Finalment van construir-ne dues, que han destruït 70km del Biobío i la seva conca i van desplaçar les comunitats,

però aconseguirem una proesa: vam aturar cinc preses.

Tant de poder té Endesa?

Avui Endesa és la propietària del 80% dels drets d'aigua, que són no consultius, de tot Xile i del 96% dels de la Patagònia xilena. Són uns drets que atorga l'infame Codi d'Aigües xilè, del 1981, i que protegeix la pròpia Constitució, aprovada per Pinochet. És a dir, expropiar drets d'aigua i retornar-los a l'Estat és avui anticonstitucional. Els mateixos tipus que encunyaven aquestes lleis es van dedicar a registrar els drets d'aigua des d'Endesa Xile, que encara era estatal, apropiant-se dels rius de franc.

Quins rius estan ara amenaçats?

No sols es fa mal als rius, també al territori de la seva conca, a la població que viu allà i a l'ecosistema en general, únic al món i molt fràgil. Endesa vol fer ara preses al riu Baker, el més cabalós de Xile, i al Pascua. En el primer vol construir dues preses que sumarien 1.040 MW de potència instal·lada i que inundarien 8 mil hectàrees. Al riu Pascua projecta dues o tres preses hidroelèctriques d'entre 70 i 100 metres d'alçada. En les dues preses del Pascua projectades per Endesa es preveu la inundació de 1.400 hectàrees i una potència instal·lada de 1.390 MW.

Ho necessita la regió?

No es distribuirà aquesta energia a la Patagònia. Han projectat la instal·lació d'unes 6 mil torres d'entre 50 i 70 metres d'alçada i línies elèctriques de transmissió per portar l'electricitat al centre i nord del país, a milers de quilòmetres, una de les línies de transmissió més llargues i

més costoses de mantenir, amb un impacte brutal en l'equilibri ecològic. Tot això faria molt de mal a un sector que aporta valor afegit i que és respectuós: el turístic. La Patagònia és la regió amb més turisme del país, i de qualitat: gent amb poder adquisitiu que vol fer esports d'aventura i admirar la bellesa d'un indret excepcional, amb una fauna i una flora úniques.

Per què es llancen ara aquests projectes?

Endesa té pressa per exercir els seus drets d'aigua perquè el govern va introduir al 2006 modificacions en el Codi d'Aigües, que preveu el pagament de patents si no s'exerceix l'ús. Per evitar-ho hi ha tres opcions: fer servir l'aigua, vendre els drets a una altra empresa que els faci servir o retornar-los a l'Estat. És molt curiós veure com s'atorgaren aquests drets de franc i, un cop privatitzats, valen milions de dòlars. Fan servir a més la crisi energètica i climàtica actual per a vendre'ns-ho com a projectes positius.

La hidroelèctrica no és una font d'energia renovable?

Tots aquests impactes no ho són. D'altra banda, són projectes mastodòntics. I tot depèn de l'escala. A menor escala, menys impacte. Les miniturbinas hidroelèctriques que fan servir molt poc cabal i de seguida el retornen al riu podrien ser una bona alternativa per produir electricitat que sigui consumida a nivell local. En tot cas, Xile és un dels països amb més potencial en altres fonts d'energia renovables: sol a l'àrid nord, vent i energia mareomotriu en tot el país... I tot just es comença a

fer plans per introduir-les i per fomentar l'eficiència energètica i l'estalvi, que hauria de ser el primer pas. Només amb eficiència energètica s'estalviarien molts més MW dels que es volen produir amb les preses del Baker i del Pascua.

Què li diries al president d'Endesa?

Li demanaria si té fills o nets. Aquests executius, que prenen decisions i les imposen, haurien de meditar molt profundament, perquè estan destruint el món. Si els seus plans continuen endavant, els seus fills o nets no coneixeran mai la riquesa actual de la Patagònia. L'energia la regala el planeta, el Sol, el cosmos. I surten aquests intermediaris que se l'apropien i ens fan creure que els necessitem, quan l'única cosa que fan és lucrar-se amb recursos que són de tots i de ningú. L'energia, les aigües, l'educació, la sanitat... no haurien de ser mai negoci, l'Estat hauria de mantenir el control d'aquests serveis públics.

Hi ha possibilitats d'aturar les preses?

Totes, de veritat. Hem agafat el projecte molt abans que quan vam saber el tema del Biobío i estem lliurant una gran batalla legal i social. Som 40 organitzacions i tenim socis internacionals importants, com Greenpeace, Ecologistes en Acció, WWF... Si creiem que tindrem molt més èxit si ens donen suport des d'Espanya o Itàlia, països d'origen dels qui ara controlen Endesa. A més, si a Europa hi hagués una bioregió com la Patagònia ningú podria construir un projecte així ni apropiant-se dels rius. Aquest doble estàndard és inacceptable.

Veus del Nord

Annie Yumi Joh

Responsable de la *Campanya Finances Ètiques* de SETEM

'La gent ha de ser conscient que amb els seus diners pot ser còmplice d'activitats il·lícites'

FOTO: JOSE SANTANA

La voluntat "d'incidir en canvis polítics i lluitar contra el mal comportament de les transnacionals" va animar Annie Yumi Joh a fer-se voluntària de SETEM, ara fa set anys, quan un intercanvi acadèmic la va portar a Espanya. "Sóc estatunidenca i coreana, tot i que vaig néixer al Canadà", aclareix Joh, qui ja era activista de moviments socials i estudiantils durant la seva etapa universitària, a Califòrnia (EUA), on va cursar Ciències Polítiques i Filologia Hispànica. Fa quatre anys que treballa com a Responsable de Campanyes a SETEM Madrid, i actualment és la responsable de la *Campanya Finances Ètiques* de SETEM

Per què són necessàries les campanyes sobre el sector financer?

És fonamental treballar en relació a aquest sector perquè, dit d'una forma col·loquial, són els qui tallen el bacallà. És molt important vigilar quin paper tenen els grans bancs i les entitats financeres en general a l'hora de finançar projectes o activitats lesives per a la societat i pel medi ambient. I no és fàcil, ja que es tracta d'un sector molt complicat d'anàlitzar i d'entendre, és tremen-

dament opac i està molt desreglat.

Com ho abordeu per superar aquestes dificultats?

A SETEM vam començar a treballar la sensibilització en favor de les Finances Ètiques al 2003. Des d'aleshores estem explicant aquest altre model de banca per proposar una alternativa que permet fer un consum conscient i responsable de productes financers. La Banca Ètica demostra que un banc pot funcionar sense donar suport a activitats il·lícites. I és transparent, cosa que no pot dir-se de la banca convencional. Ara hem decidit abordar l'altre extrem, denunciar les activitats il·lícites de la banca convencional i pressionar-la per a què assumeixi i apliqui els principis ètics que moltes entitats diuen haver adquirit en les seves polítiques de Responsabilitat Social Corporativa (RSC), però que rarament compleixen.

No deu ser gaire fàcil fer campanya contra els grans bancs...

És un sector molt complex, molt difícil d'entendre, i molt poderós. Per fer una campanya contra les seves activitats i la seva forma de funcionar primer s'ha de comptar amb informació veraç, sòlida i cotejada. D'altra banda, és molt important treballar amb altres organitzacions, per la qual cosa *SETEM Finances Ètiques* s'ha integrat a la

xarxa internacional Bank Track. La nostra primera campanya de denúncia, *Exigeix responsabilitat al BBVA i al Santander*, és possible gràcies a dos informes elaborats per l'organització holandesa SOMO.

Què exposen aquests informes?

S'hi demostra com ambdós bancs incompleixen els acords sobre RSC que tenen subscrits. Estan finançant projectes que fan malbé el medi ambient i posen en perill la subsistència de milers de persones. La campanya es basa en dos projectes concrets, finançats per aquests dos bancs al Perú -gasoducte de Camisea- i al Brasil -projecte Riu Madeira-, fatals per a l'ecosistema d'aquestes zones de l'Amazònia i per als seus pobles indígenes.

Ambdós projectes violen de forma especial els compromisos que aquests bancs han adquirit, i s'ha detectat el finançament directe o indirecte d'ambdues entitats a d'altres projectes similars. Com és possible que financin aquest tipus d'activitats quan adquireixen de forma pública i voluntària compromisos totalment incompatibles? Hem de proporcionar informació veraç a la gent per a què sigui conscient que amb els seus diners pot ser còmplice d'aquest tipus d'activitats il·lícites i per a què exerceixi el gran poder de pressió que té com a client.

Arriba aquest missatge a la gent?

No tenim la capacitat de llançar les campanyes publicitàries que fan els grans bancs però és important contrarestar-les i proporcionar informació veraç a la societat. A més, sovint ens censuren als mitjans de comunicació. Per un altre cantó, som conscients que el missatge no calarà en la gent que només veu les coses des de l'òptica del benefici econòmic. La Banca Ètica no pot competir amb la banca convencional en els interessos que genera, però sí és una alternativa per a aquelles persones interessades en el que anomenem la triple rendibilitat: econòmica, social i mediambiental. El creixement de la Banca Ètica és palpable, a nivell internacional i a Espanya; cada cop compta amb més capital per invertir en projectes beneficiosos per a la societat i per al medi ambient.

La campanya apunta ara cap a d'altres bancs o caixes?

Sí, estem obrint el ventall d'entitats a les que estem investigant. Tenim estudis força avançats, però es faran públics un cop tinguem la informació totalment contrastada. Paral·lelament a les denúncies concretes d'activitats il·lícites finançades per bancs i caixes, en breu volem treballar amb altres entitats assumptes més transversals, com els paradisos fiscals, que ens semblen un crim bàrbar. Per exemple, es calcula que cada any surten entre 500 mil i 800 mil milions de dòlars dels països empobrits a través de l'evasió d'impostos i de la corrupció; i l'eina per treure'ls són els paradisos fiscals. Si posem el focus a Espanya, veiem que moltes empreses de l'Ibex 35 fan servir els paradisos fiscals alhora que llancen grans campanyes de RSC. La incongruència en aquests casos cau pel seu propi pes.

Botín pren compromisos amb SETEM

Annie Yumi Joh va intervenir en la Junta General d'Accionistes del Banc Santander, el 21 de juny a la capital càntabra. A més de Yumi Joh, uns altres tres activistes de moviments socials van poder intervenir en la junta, com Víctor Maeso, de SETEM Catalunya. Els al·legats de Yumi Joh exigiren de forma clara i contundent responsabilitat al Banc Santander pel finançament de diversos projectes controvertits des d'un punt de vista social i ecològic, centrant-se especialment al Brasil. Emílio Botín, president del Banc Santander, va recollir el guant compromentent-se a estudiar les causes citades en profunditat, com la construcció de quatre preses al riu Madeira (Brasil). "El nostre equip al Brasil es reunirà en breu amb vostès, me n'ocupo personalment", va respondre Botín, qui també es va comprometre a explicar les accions del banc al respecte, "a la junta de l'any vinent", en entendre que "és un tema molt important".

Ens en fem ressò

PARAULES PER AL CANVI

Supermercats, no gràcies

Antrazyt. Icària Editorial. Barcelona, 2007.

Xavier Montagut i Ester Vivas (coordinació)

Aquest llibre posa al descobert la cara oculta de les grans cadenes de distribució comercial, que des de l'aparició al segle XX de l'anomenada distribució moderna, materialitzada en els supermercats, hipermercats o cadenes de descompte, ha transformat el lloc i la forma en la que com-

prem i els articles i aliments que consumim. L'obra desemmascara la lògica de funcionament de la gran distribució i els seus impactes en l'agricultura, en els drets de treballadors i treballadores, en les societats dels països del Sud, en el medi ambient i en el model de consum imperant, sobretot al Nord. Així, el consum tradicional, basat en la compra de productes locals i de temporada, s'ha vist substituït per un consum d'aliments deslocalitzats, tecnificats i industrialitzats. Un model de consum basat en la lògica del màxim benefici empresarial a costa de la precarització de la feina, la mercantilització de l'agricultura i el medi ambient. Què s'amaga darrere la distribució moderna? Quines són les majors companyies, ja sigui a nivell internacional o de l'Estat espanyol? Quines alternatives hi ha? Quins són els moviments i les lluites principals que estan en contra d'aquest model comercial? Aquestes són només algunes de les qüestions a les quals aquest llibre pretén respondre.

SOTTO VOCE

Sherpah

Caravana - 2008

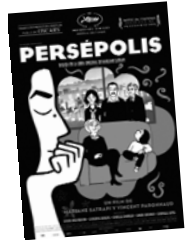
El grup català Sherpah presenta Caravana, un nou treball que proposa ritmes mestissos amb els que fusionen melodies nascudes del reggae, el hip-hop, la salsa i la rumba, d'entre altres estils. Bé pot dir-se que la banda beu de l'encreuament de cultures per donar curs a la seva creativitat i energia. De fet, els qui coneixen la música d'aquest grup no dubten en qualificar-lo d'atreuït, diferent i explosiu en els seus concerts, ja que els seus deu components transmeten un potent ambient festiu en les seves actuacions. Aquest és, sens dubte, un dels punts forts del conjunt, més enllà de les lletres de les seves cançons, cantades en castellà i català i compromeses amb la realitat que ens rodeja.

En concret, Sherpah està compost per cinc veus -tres principals i dos cors- que doten el grup d'un joc de timbres espectacular: La base rítmica l'aporten la bateria electrònica, el caixa i altres percussions. Per la seva banda, la trompeta i el trombó formen l'equip de la línia de vents, que reforcen l'explosió i la contundència dels temes. L'apassionada guitarra flamenca i l'inconfusible baix constitueixen la imprescindible aportació de la corda al repertori. Per últim, el teclat, el *scratch* i els *samplers* ajuden a entrellaçar cançons, fent que el públic se submergeixi en el ritme frenètic que marca aquest grup manresà.

FILA 7

Persépolis

Direcció: Vincent Paronnaud
Guió: Marjane Satrapi
País: França
Any: 2007
Gènere: Animació
Durada: 95 minuts

És un film d'animació basat en el còmic del mateix nom, escrit i dibuixat per Marjane. En aquesta història, ella explica la infància a l'Iran des del 1979 amb l'arribada del règim de l'Aiatol·là Khomeini fins a principis dels 90. Per tant, abasta la pròpia infància de l'autora fins als seus inicis en l'edat adulta.

Es mostra una Marjane de 10 anys, que viu al si d'una família de classe mitjana-alta, força progressista. Com al principi, l'arribada de l'Aiatol·là Khomeini dona un bri d'esperança (viuen abans en la dictadura del Xa de Pèrsia), però posteriorment descobrir que no ha millorat la seva situació, sinó al contrari, ha empitjorat.

Mitjançant la mirada d'una nena que va creixent, a l'espectador se li va mostrant com influeix el règim i la guerra amb l'Iraq, entre d'altres successos, en el procés de la vida de Marjane i d'aquells que l'envolten. I, per extensió, com la societat va canviant sota la mirada impotent de la nena. Però lluny de ser una història pesada, avorrida i densa, és tot el contrari: una història fluida, amena... com la vida quotidiana. Al llarg del film observem les alegries de la seva vida -primer enamorament-, així com les tristeses -mort dels seus éssers estimats-, i també com l'humor els dona força, la unió de la família...

En definitiva, estem davant un film molt bo, amb un grafisme senzill i directe i amb una narrativa molt dinàmica. En el rerefons, un tros de la vida de la pròpia autora, Marjane, que ha sabut mostrar-ho de forma sensible. No deixarà ningú indiferent.

MONDE diplomatique

MOTINS DE LA FAM. Ja són més de trenta-set els països en què la inseguretat alimentària ha provocat protestes. Les primeres van tenir lloc a Mèxic l'any passat per l'augment exagerat del preu del blat de moro. També a Myanmar (antiga Birmània) la insurrecció dels monjos, al setembre del 2007, va començar per manifestacions de desgrat per l'encariment dels aliments. I en les últimes setmanes hem assistit a avalots a diverses ciutats d'Egipte, Marroc, Haití, Filipines, Indonèsia, Pakistan, Bangla Desh,

Malàisia i sobretot de l'Àfrica Occidental (Senegal, Costa d'Ivori, Camerun i Burkina Faso).

Són rebel·lions dels més pobres i limitades a l'àmbit urbà. La pagesia, de moment, no s'ha amotinat, i les classes mitjanes no s'han sumat al moviment, però ho faran si els preus del menjar continuen augmentant. I pujaran, doncs allò paradoxal de la situació és que mai la producció agrícola havia estat tan abundant. És a dir, que l'encariment actual no és degut a la penúria, sinó a

d'altres factors. Hi haurà doncs nous amotinaments per fam -i durant un llarg període-, cosa que es traduirà en noves onades d'emigració, doncs el menjar representa fins al 75% dels ingressos de les famílies de països pobres, contra un 15% en els països rics.

Font: **Ignacio Ramonet / Le Monde Diplomatique**, maig del 2008

Exigeix responsabilitat al BBVA i al Santander!

+info a:
www.finanzaseticas.org

Setem
Finances Ètiques

Amarante SETEM
Rúa da Ponte, 8
15602 Pontevedra
T +F 986 846 159
amarante@amaranteon.org

SETEM Andalusia
Pasaje de Los Bañillos, 2
T +F 954 81 89 88
andaluci@setem.org

SETEM Aragón
Casan Augusto, 37
50003 Zaragoza
T +F 976 44 01 65
aragon@setem.org

SETEM Catalunya
Bisbe Laigües, 4
08001 Barcelona
T +F 93 44 53 55
F 93 43 32 09
catalunya@setem.org

SETEM Extremadura
Pizarro, 1, 2a planta
10001 Cáceres
T 926 82 72 87
extremadura@setem.org

SETEM Heega Heizea
San Vicente de Paul, 10
01005 Vitoria
T +F 945 12 07 45
euskadi@setem.org

SETEM Madrid
Caciza, 50
28015 Madrid
T +F 91 540 91 08
F 91 540 95 72
madrid@setem.org

SETEM Navarra
Ones, 1
31002 Pamplona
T 948 22 70 20
F 948 21 04 89
navarra@setem.org

SETEM Rioja
Diosa, Legido, 2
26004 Logroño
T +F 94 24 88 01
rioja@setem.org

SETEM Comunitat Valenciana
Pintor Domingo, 3, 2e
46101 Valencia
T 96 315 35 05
F 96 315 63 80
selemv@setem.org

**Secretariat Tècnica
de la Federació
de Catalunya**
Caciza, 50
28015 Madrid
T +F 91 540 91 28
F 91 540 95 72

Setem